

Sygn. akt I CSKP 465/21

POSTANOWIENIE

Dnia 21 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Krajewski (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Jacek Widło (sprawozdawca)

w sprawie z urzędu

z udziałem W. B. i K. B.

o stwierdzenie zasadności przyjęcia uczestniczki W. B.

do szpitala psychiatrycznego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 października 2021 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczki W. B.

od postanowienia Sądu Okręgowego w T.

z dnia 12 listopada 2020 r., sygn. akt I Ca (...)

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

W dniu 29 listopada 2018 r., wskutek zawiadomienia nadesłanego przez Lekarza Kierującego Oddziałem Psychiatrycznym Powiatowego Specjalistycznego Szpitala w S., Sąd Rejonowy w S. wszczął z urzędu postępowanie o stwierdzenie zasadności przyjęcia w dniu 27 listopada 2018 r. do szpitala psychiatrycznego całkowicie ubezwłasnowolnionej W. B., pomimo braku jej zgody na hospitalizację.

Po rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z 1 czerwca 2020 r.: uznał za zasadne przyjęcie uczestniczki W, M. (2-ga imion) B. zd. B. do Oddziału Psychiatrycznego Powiatowego Szpitala Specjalistycznego w S. w dniu 27 listopada 2018 r. (pkt I) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania (pkt II i III).

Po rozpoznaniu apelacji opiekuna prawnego i pełnomocnika z urzędu W. B., Sąd Okręgowy w T. postanowieniem z 12 listopada 2020 r.: oddalił apelacje (pkt I) oraz przyznał pełnomocnikowi z urzędu uczestniczki wynagrodzenie tytułem nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu apelacyjnym (pkt II).

Pismem z 28 grudnia 2020 r. uczestniczka, w imieniu której działał opiekun prawny, wywiodła skargę kasacyjną od ww. wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając go w całości co do istoty sprawy. Na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 519¹ § 1 k.p.c. wniesiono o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w T. z 12 listopada 2020 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie - na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 519¹ § 1 k.p.c. - wniesiono o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w T. z 12 listopada 2020 r. i orzeczenie co do istoty sprawy - uznanie za bezzasadne przyjęcie uczestniczki W. B. do Oddziału Psychiatrycznego Powiatowego Szpitala Specjalistycznego w S. dnia 27 listopada 2018 r. Ponadto, wniesiono o zasądzenie na rzecz uczestnika kosztów dotychczasowego postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za postępowanie przed sądem I i II instancji oraz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna, jako niedopuszczalna, podlega odrzuceniu.

Sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną (art. 398⁶ § 2 k.p.c.). Sąd Najwyższy odrzuca skargę kasacyjną, która podlegała odrzuceniu przez sąd drugiej instancji, albo zwraca ją temu sądowi w celu usunięcia dostrzeżonych braków (art. 398⁶ § 3 k.p.c.).

W sprawie niniejszej skarga kasacyjna została złożona w imieniu ubezwłasnowolnionej uczestniczki przez pełnomocnika – adwokata, który został ustanowiony w jej imieniu przez przedstawiciela ustawowego.

W sprawie dotyczącej stwierdzenia zasadności przyjęcia skarżącej, jako osoby chorej psychicznie i dodatkowo ubezwłasnowolnionej całkowicie, do szpitala psychiatrycznego nie może być ona reprezentowana przez swojego przedstawiciela ustawowego. Jest on bowiem na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 685) samodzielnym uczestnikiem tego postępowania, obok osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie, której wniosek o przyjęcie do szpitala dotyczy.

W takiej sytuacji, wobec możliwego konfliktu interesów lub różnicy stanowisk między osobą ubezwłasnowolnioną całkowicie a jej przedstawicielem ustawowym co do zasadności pobytu w szpitalu, ustawodawca przewidział obligatoryjne ustanowienie dla takiej osoby pełnomocnika z urzędu. Zgodnie z art. 48 ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego „sąd ustanawia adwokata lub radcę prawnego z urzędu, jeżeli postępowanie dotyczy bezpośrednio osoby przyjmowanej do szpitala psychiatrycznego albo do domu pomocy społecznej, albo przebywającej w danym podmiocie, bez jej zgody”. Jest to tryb obligatoryjny i w takiej sytuacji w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi kasacyjnej od orzeczenia w przedmiocie przyjęcia do szpitala, to pełnomocnik ustanowiony z urzędu powinien reprezentować osobę, której bezpośrednio dotyczy to postępowanie. Osoby ubezwłasnowolnionej nie może zaś reprezentować opiekun (przedstawiciel ustawowy), gdyż ma on w tym postępowaniu samodzielną pozycję procesową.

Wyłączenie prawa opiekuna do reprezentacji w takiej sytuacji wynika z art. 159 § 1 k.r.o., zgodnie z którym opiekun nie może reprezentować osób pozostających pod jego opieką: 1) przy czynnościach prawnych między tymi osobami; 2) przy czynnościach prawnych między jedną z tych osób a opiekunem albo jego małżonkiem, zstępnymi, wstępnymi lub rodzeństwem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz osoby pozostającej pod opieką. Stosownie do art. 159 § 2 k.r.o. przepisy powyższe stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym. Wyłącza to możliwość działania opiekuna w imieniu osoby ubezwłasnowolnionej

w sprawie, w której opiekun jest samodzielnym uczestnikiem (stroną) postępowania.

W tych okolicznościach skarga kasacyjna złożona w imieniu ubezwłasnowolnionej wnioskodawczyni, sporządzona przez pełnomocnika zawodowego, któremu pełnomocnictwa udzielił jej przedstawiciel ustawy, podlega odrzuceniu ze względu na wyłączenie jego prawa do reprezentacji w tym postępowaniu osoby ubezwłasnowolnionej na podstawie art. 159 k.r.o. w zw. z art. 46 ust. 1 zd. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Skargę kasacyjną przedstawiciel ustawy mógł w tej sytuacji złożyć jedynie we własnym imieniu.

Na marginesie należy zauważyć, że w sprawie po złożeniu wniosku o uzasadnienie, orzeczenie wraz z uzasadnieniem doręczono wyłącznie pełnomocnikowi opiekuna prawnego, a nie doręczono ustanowionemu pełnomocnikowi z urzędu dla osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej, która nie udzieliła zgody na pobyt w szpitalu, co oznacza, że uczestniczce w ogóle nie otworzył się termin do wniesienia skargi kasacyjnej.

Z tych przyczyn należało odrzucić skargę kasacyjną na zasadzie art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.